

SUMARI

Pròleg	15
Preguntes	19
Un conillet de Madrid.....	21
Per què et fa vergonya?	25
Girant la cantonada.....	29
On és Déu?	33
999	37
Quina hora és?	41
Coca de recapte.....	45
Gola	49
La vida al carrer	53
El carrer de les olors	55
“Acotxa’t!”	61
El llenguatge de la finestra	65
Els bastoners de la senyora Menen.....	67
Posa’t la bata.....	71
Ferides.....	75
Tardes de cine	79
Dies de col·legi	83
Aprendre de lletra	85

Ús de raó	89
Mentides	93
Parla pel micro	99
Qui ha xiulat?	103
Tresors estripats.....	109
Besamans	113
Kets	117
Màgia	121
Lo pont de Ses Majestats	123
Focs	127
La Geganteta	131
Lo Marraco	135
Sant Jaume de Regalèssia	139
Xut!	145
Tronc de Nadal.....	149
Solcs (Nit de Reis)	153
Nit de Reis	157
Família	163
La padrina.....	165
La perruquera del carrer Maragall.....	171
La tieta.....	177
Germans.....	183
Emoció.....	187
Em dic Georgina.....	191
Passejades	195
El sidecar.....	197
Cap al mercat del Pla	201
Pel carrer Major	205
El passeig de Boters	209

Coloms.....	213
Pel carrer Cavallers.....	217
Oficis	221
Esmolet.....	223
“Mantecados”.....	227
Lo doctor Ramon.....	231
Practicants.....	235
Bars.....	239
La senyora Maravillas.....	243
El conte de la lletera.....	247
El quiosc del Julián.....	251
Sol i boira	255
Temps de platja.....	257
La boira d’abans.....	261
La camisa natural.....	265
La torre dels diumenges.....	269
Desfer la bromada.....	275
Petroli.....	279
Innocència	283
La Negrita.....	285
M’ha caigut una dent.....	289
Lleialtat.....	293
La mantis.....	297
Jo confesso.....	301
No m’agrada aquest vestit.....	305
Ètica i punts.....	311
Algú.....	315
Jocs	319
Lo caixó de les serradures.....	321

Les quatre cantonades.....	325
Diàbolo	329
Tres metres i mig.....	333
Tebeos	337
La bicicleta.....	341
Epíleg	345
Malgrat la boira.....	347

PRÒLEG

“Els records es guarden la màgia d’amagar-se i mostrar-se a conveniència, sense cap solta ni necessitat”, diu la Georgina en aquest llibre. Els seus han anat emergint en els últims anys, en un moment vital en què ha deixat la dedicació a la docència i ha alliberat una altra capacitat que li intuïem: el talent per escriure. Ha estat el moment per traslladar al paper aquests records que la memòria, capriciosa, anava alliberant. Finalment ha decidit compartir-los, i ens els regala, generosa, en aquest llibre.

Estic convençut que la infantesa és el moment més personal i intransferible de les nostres vides, allò que el poeta Rainer Maria Rilke va definir com l’autèntica pàtria, en una frase que ha fet fortuna, segurament perquè conté una profunda veritat. El món de la infantesa és fet de sensacions, d’intuïcions que la raó no filtra però que deixen un pòsit que ens acompanya al llarg de tota la vida. Per verbalitzar-les i convertir-les en literatura és necessari, des de la maduresa, establir un diàleg amb el nostre jo de

quan érem nens. Intentar reconstruir aquella mirada neta i meravellada de quan tot era per primera vegada i tot ens sorprenia. Quan han passat els anys i en cada bugada de la vida hem perdut algun llençol o altre, fer aquest exercici no és senzill. És un dels mèrits del llibre que teniu a les mans: la Georgina d'avui, la que ja toca els tres quarts (en una preciosa metàfora de la vida com una esfera de rellotge), es mira, amb infinita tendresa, la nena que descobria el món des d'aquella tribuna del carrer Maragall de Lleida. I és amb els seus ulls infantils que nosaltres som convidats a entrar en el món més proper i íntim de l'autora, i en el paisatge físic i humà de la Lleida dels anys seixanta i setanta del segle xx.

Un espai i un temps en què construir la felicitat era possible amb elements més modestos, però tant o més fermes que aquells dels quals disposem avui, molt (massa!) basats en els béns materials. La felicitat de la Georgina podia consistir en tres metres i mig de corda de saltar, el somni d'una bicicleta, uns tebeos o una piscina de les Basses (paradoxalment, la que era buida d'aigua), en un diumenge a la torre o en veure passar lo Marraco. Avui potser seria il·lús demanar que la memòria de la infantesa tingui aquesta senzillesa material. No soc dels que penso que qualsevol temps passat va ser, necessàriament, millor, ni que sigui el meu propi. Però hi ha un intangible que és d'abans, d'ara i de sempre, i que traspua en la memòria de la infantesa de l'autora, i és l'amor. El dels pares que ho donen tot, el dels

germans grans protectors, el de les germanes que van anar venint, inclosa la més petita de totes, la que estira les manetes per agafar l'aigua del mar en un dia de platja. Un amor sense escarafalls, que no es proclama gaire en veu alta però que ho amara tot. Haurà calgut, potser, que passem el sotrac actual per adonar-nos que allò que necessitem de debò per viure és aquest amor de pedra picada.

Igual que la Georgina entrava, donant la mà al seu pare, al bar del Plàcido, i se sentia gairebé privilegiada de poder accedir-hi, així em vaig sentir jo quan em va convidar a escriure aquest pròleg. La meva infantesa no és la seva, sobretot perquè va transcórrer lluny d'aquí, en uns horitzons menys amplis dels que es veuen des del campanar de la Seu Vella, els de les valls entre muntanyes del Ripollès. He estimat Lleida de força més gran, també guiat per bones mans amigues. Llegir *Malgrat la boira* ha estat una oportunitat de completar el meu mapa de sentiments vinculats a aquesta ciutat que, en el meu cas, sí que era tan llunyana com la cantava Màrius Torres. Llunyana físicament, i tan propera afectivament. T'ho agraeixo infinitament, de Jordi a Georgina, com crec que ho agrairan també els lectors d'aquest llibre.

JORDI VILARRODÀ

UN CONILLET DE MADRID

Un dia, els meus pares van marxar a Madrid. Poca cosa recordo dels preparatius d'aquell viatge, que devia ser el primer que feien tots dos sols des que es van casar.

Sí que recordo la padrina. Va quedar com a substituta materna i va ser l'encarregada de vetllar perquè els seus dos nets ganàpies i la petita de la casa no es morissin de gana ni fossin segrestats.

Amb la perspicàcia que sempre m'ha caracteritzat, al cap de gairebé dos dies vaig adonar-me de l'absència materna i paterna. No és que sempre estiguessin pendents de mi amb la feinada que hi havia a casa, però jo sí que anava al darrere de la mamà a totes hores, igual que un pollet saltirona darrere la lloca. La padrina era silenciosa i, com que gairebé no hi sentia, els altres tampoc li parlaven gaire. Per tant, el que trobava a faltar era la veu de la meua mare, vet aquí, que li parlava alçant els decibels tan amunt que la veïna del tercer pis estava sempre assabentada del que feïem per dinar, de la malifeta que algun

dels meus germans havia perpetrat, o que jo m'havia fet caca.

Però la mare era a Madrid. I quan se'm va acudir innocentment alçar el cap, mirar la padrina i pronunciar la paraula *mama* amb un interrogant final, l'única resposta que vaig obtenir va ser un gest amb la mà i la següent explicació: "No hi són, ta mare."

De la concordança gramatical d'aquella frase me'n vaig preocupar anys més tard. Ta mare no hi són. Aquest desequilibri entre subjecte i predicat no va causar en mi cap trauma, de moment. Senzillament, vaig acceptar l'exhaustiva explicació de la padrina i no vaig tornar a preguntar el que era evident, que no era pas tan obtusa, jo.

Ta mare no hi són venia a significar que jo en aquell moment m'havia quedat òrfena de pare i mare perquè el pare i la mare sempre estaven junts i si ma mare no hi era, ben segur que s'havia escapat amb el pare. Crec que en aquell moment de la meua escassa vida, encara no comprenia el concepte *tornar*. Però la mare va tornar. I el pare també! No crec que estiguessin ni tres dies fora fent aquell viatge llampec, del qual en desconec els motius.

No recordo gaires escarafalls ni mostres extremes d'alegria quan em van veure a terra mirant-los amb ulls molt oberts. Però recordo amb tota claredat que ma mare, gairebé sense mirar-me, va treure d'una funda de roba blanca (encara no existien les bosses de plàstic!) un conill de colors, formidable i pelut, que va ser atrapat immediatament pels meus braços.

Doncs vet aquí que el conill va ser el testimoni d'aquella escapada, i aquell conillet es va convertir per sempre més en el conillet que va venir de Madrid. Bé, el conill i també un pot de mel que era més gran que jo, i que era custodiat perquè no es consumís massa ràpid, amb l'explicació que la mel es feia més bona com més temps passava.

Així doncs, el conillet de Madrid i el pot de mel tancat al bufet del menjador eren els records materials que van perviure durant anys i que em van acompanyar durant la meua creixença física i mental. Les contínues referències a aquell viatge (que devia suposar per als meus pares l'emoció similar que es viu en un safari) van convertir en mític aquell cap de setmana en què em vaig convertir en un personatge de Dickens. El conill (tenia nom?) va passar a les manetes més petites que aviat van aparèixer per casa, però jo encara el considerava el germanet que em van portar els meus pares quan em vaig quedar abandonada al menjador de casa i ningú no m'escoltava. Amb tota seguretat, havia estat ell qui es va adonar abans que ningú que jo deixava de ser un paquet de mocs per convertir-me en un ésser que escanyava un conill.

Quan ja m'apropava a l'adolescència, sempre amb el conill arrossegant-se per terra, vaig preguntar a ma mare quants anys tenia jo quan van fer aquell viatge a Madrid. Ma mare no va dubtar gens. Tenia molt clara l'època en què ella i el papà, ves a saber per què, van decidir fugir uns dies de la llar familiar.

“Un any i mig”, em va respondre. Si els meus divuit mesos de vida van ser capaços de capturar i arxivar una vivència o si tot el que explico és un desvari mental, no ho sabré mai.

Bocsboni! Es deia Bocsboni!

PER QUÈ ET FA VERGONYA?

La por i la vergonya s'assemblen, però, com deia ma mare, la por només és una pe i una o. El que jo tenia durava una mica més.

De petita era tan vergonyosa que vaig inventar la vergonya de tenir vergonya. M'amagava quan algú em mirava i si algú em parlava pel carrer quan sortíem a passejar o em preguntava si un gatet m'havia menjat la llengua, no fugia corrents perquè no hauria sabut pas com tornar cap a casa.

Mai no he pogut esbrinar per què i com vaig desenvolupar aquella mena de rebuig a la interacció natural. De fet, vaig créixer envoltada de parents que sovint es reunien i feien celebracions. Tenia una padrina que em cantava i unes tietes que em passejaven. I germans que feien trapelleries. Vaig tenir una socialització normal, com ara es diria, i prou estímuls perquè entressin al meu cervell. Però en algun moment, un missatge estrany s'hi devia esmunyir també, com si una fada m'hagués llençat un encanteri: aquesta nena tindria vergonya fins

que un llop se l'emportés. No quedava clar, però, si s'emportaria la vergonya o a mi mateixa.

Potser la primera vergonya que recordo va ser quan un dia, portant-me la tieta als braços, se'ns va acostar un *cabeçudo* que saltironava fent el ridícul per algun carrer prop de Boters. No sé si la tieta m'havia alçat a coll perquè pogués veure més bé l'espectacle, o perquè jo mateixa li ho vaig suplicar horroritzada fent un gran salt quan vaig veure que aquella monstrositat venia cap a mi. Des de dalt, el cap de l'homenet era com una plaça, i els seus peüets havien desaparegut. Tot just quan havia arribat al cim on la tieta em mantenia ferma, el caparró em va mirar mentre unes mans que sortien de no sé on l'alçaven perquè jo li veiés els ullots i la boca desdentegada. I, quan jo ja creia que no podria resistir res pitjor, aquella gàrgola va fer un saltiró deixant anar un uh! que se suposava que em faria pixar de riure.

“Què t'ha dit?”, feia divertida la tieta, “Ui!, què diu?”. Pobra tieta. Ja era massa tard. La vergonya i el sentit del ridícul ja m'havien menjat. Em sentia absurda enfilada gairebé al seu cap mentre a sota una cosa estranya em volia fer riure. No vaig riure pas. Tampoc no em vaig queixar. Només em va envoltar la vergonya del ridícul mentre el caparró incompreensible es girava d'esquena i saltava carrer avall.

Experiències com aquella feien que intentés com fos evitar el contacte amb els desconeguts. I, si podia ser, amb coneguts. Jo era prou feliç observant els altres sense necessitat de ser vista. Tanmateix, els altres

miraven de fer-me entrar, amb tota la bona intenció però sense cap resultat, al seu món de diversió on tothom parlava i reia.

Un matí, la mamà em va dir que aniríem a una església perquè no sé qui feia la comunió. Devia ser algú força important perquè si no, a l'església no hi entràvem mai. Tan important com algun altre fill dels meus pares. O tots dos, potser, això no ho recordo pas. Només recordo haver pensat que no hi volia anar perquè hi hauria molta gent i em faria vergonya. Però no ho vaig dir pas perquè ja em feia prou vergonya. Afortunadament, la mamà ja havia previst això i m'havia preparat una sorpresa perquè hi anés més contenta. O, senzillament, sense plorar pel carrer. M'arriassaria els cabells! El resultat obtingut va ser desastrós malgrat les hàbils mans de perruquera de la mamà. Vaig deixar de ser jo (que tampoc sabia ben bé qui era) i em vaig convertir en una nena vestideta amb un conjunt de mudar i una escaroleta al cap.

Em vaig passar tota l'estona amb el cap cot, sense mirar ningú, pensant que, amb aquesta estratègia, ningú no em veuria. La mamà m'havia canviat per una altra nena que jo no coneixia, perquè aquella nena amb els cabells tan llisos com un filferro no quadrava a la nostra família. Els meus cabells, que un cop alliberats de les cues tibants es convertirien amb els anys en la meua senya d'identitat i l'enveja de les meues companyes, s'havien retorçut com si s'haguessin cremat. Els meus cabells autèntics, rectes

i sense cap gràcia, eren massa rebels perquè poguessin anar sota el barret d'una nena que anava amb els seus pares a una església molt vella que quedava prop del carrer la Palma i que tenia una campana que tocava els quarts i les mitges hores.

Però la foto va ser inevitable, malgrat la meua tossuderia de no voler alçar la vista. Mon pare em va cridar moltes, moltes vegades, demanant que mirés. No volia, i a més m'amagava perquè no volia cap foto. Amb traïdoria, em va atrapar quan, abaixant la guàrdia, vaig mirar a la càmera enfadada i plorosa. I tothom va riure. I vaig sentir molta vergonya.

Aquell llop que se m'havia d'emportar a mi o la vergonya va trigar un temps a presentar-se i vaig haver de viure molts episodis ben semblants i divertits per als altres. Quan ho va fer, però, vaig ser jo qui el va fer fora tirant-li a sobre tota la vergonya del món.

© Georgina Peroy i Ribes, 2021

© De les fotografies: Arxiu de la família Peroy i Ribes, 2021; Fons Terrés. Arxiu Fotogràfic de l'Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida; Fons Gómez Vidal. Arxiu Fotogràfic de l'Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida
© Composició imatge de coberta: Alícia Rey Peroy. Arxiu familiar família Peroy

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2021

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2021

ISBN: 978-84-1303-265-8

DL: L 136-2021

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.